

Волощук Ю. И. Проблематика периодики украинской национальной меньшинства Румынии

В статье раскрыт процесс становления и развития прессы украинского национального меньшинства Румынии. Определено место периодики в процессе сплочения украинцев Румынии в борьбе за сохранение своей национальной идентичности. Акцентировано внимание на их роли в распространении мер Союза украинцев Румынии в развитии культурной и религиозной жизни национального украинского меньшинства. Показана роль журналов в налаживании разнообразных взаимосвязей украинцев Румынии с Украиной и расширение трехсторонних отношений между Украиной, украинцев Румынии и украинскими международными организациями. Отмечено, что редакторы стараются на своих страницах правдиво освещать «белые пятна» новейшей истории Украины.

Ключевые слова: украинское национальное меньшинство Румынии, «Вильне слово», «Украинский вестник», Союз украинцев Румынии.

Voloshchuk J. Problems periodicals Ukrainians national minority Romania

This article describes the process of formation and development of the press Ukrainian minority in Romania. The location of periodicals in the Ukrainian rallying Romania in the fight to preserve their national identity. Attention is focused on their role in the spread of the Ukrainians Union in Romania in cultural and religious life of the Ukrainian national minority. The role of journals in a variety of well-established relationships with Ukraine and Ukrainian Romanian and expansion of trilateral relations between Ukraine, Ukrainians in Romanian and Ukrainian international organizations. It is noted that the editors are trying to cover its pages truly «white spots» modern history of Ukraine.

Keywords: the Ukrainian national minority in Romania, «Vilne Slovo», «Ukrainskey Visnek», The Ukrainians Union in Romania.

УДК 32-043.7:316.774

Цимбал І. В., Скрипка А. О., Жовтун А. А.

ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТОКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН

Осмислюється поняття «інформаційний потік», його зв'язок зі суміжними проблемами державної інформаційної політики в Україні. Серед характерних ознак сучасного інформаційного суспільства розглядаються новітні інформаційно-комунікаційні технології, що значною мірою визначають особливості політичних відносин і процесів. Інформаційні потоки постають як вагомі чинники суспільно-політичних перетворень. Стверджується, що можливості пошуку консенсусу, культури толерантності, співробітництва та залагодження конфліктів – усі ці базові основи сучасного демократичного співжиття будуються на відпрацьованих та динамічних інформаційних потоках.

Ключові слова: інформаційні потоки, суспільно-політичні зміни, інформаційне суспільство, інформаційна політика, комунікаційні технології у політиці.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. ознаменувався інтенсивними процесами інформаційно-комунікаційних перетворень глобального та локального масштабів. Світ та Україна, зокрема, переживає суттєві зміни світоглядних орієнтирів, способів та можливостей їх реалізації, суспільно-політичного життя. Перетворення нового століття – це зміни не тільки й не стільки в економічній, політичній, соціальній, освітній та інших сферах, але й в базових каналах взаємодії, інтерактивного зв'язку між людьми. Суспільство підійшло до нового

етапу свого розвитку, у якому інформаційні потоки так само важливі, як і військові, фінансові чи промислові потужності.

Не можемо не згодитися з вітчизняними дослідниками про те, що початок нового сторіччя відзначився утвердженням розвинутих країн на стадії інформаційного суспільства, при якому отримання, збереження, обробка, поширення і використання інформації та знань, а також зростаючі технічні можливості комунікації, відіграють вирішальну роль. Нові інформаційні і мережні технології вносять кардинальні зміни в усі сфери життєдіяльності суспільства. Технологічні досягнення в даній сфері розширюють можливості людського розуму і змінюють засоби спільної діяльності і комунікації у середині соціуму [5, с. 57]. Динамічні зміни інформаційного суспільства потребують ґрунтовних знань та прогнозів, а також розробки й залучення широкого спектру допоміжних механізмів для того, щоб кожен член такого суспільства міг адекватно реагувати на відповідні перетворення та комфортно почуватися в нових суспільно-політичних умовах. Аналіз сучасних інформаційних потоків є важливою компонентою на цьому шляху.

До проблематики соціальної комунікації в інформаційну добу, особливостей інформаційної політики, інформаційних культури, протиборства, війни, механізмів їх зародження, розвитку та подолання зверталися і зарубіжні, і вітчизняні науковці. Відповідні дискусії беруть витоки з появи й обговорення категорії «інформаційне суспільство», основні підходи до виникнення і сутності якого розроблені у працях Й. Масуди, К. Мея, М. Кастельса, Е. Тоффлера та ін. До прикладу, у концепції інформаційного суспільства М. Кастельса відстежується комунікаційно-технологічна природа людини. Д. Белл вивчав тенденції розвитку людини і суспільства під впливом інформації та інформатизації. М. Мак-Люен прогнозував появу глобального інформаційного суспільства, «глобального села», яке щораз інтенсивніше визначає дії урядів і міжнародних організацій. Е. Тоффлер пов'язує майбутнє із побудовою цілісної гуманної суперінформаційної цивілізації, перехід до якої відбудеться шляхом революції влади, революцією знання. Базовим для розуміння сутності інформаційного поля, інформаційних потоків, інформаційно-політичного простору та, відповідно, процесів, які відбуваються в цих структурах (взаємозалежності та зворотного зв'язку між ними) є інформаційно-кібернетичний метод, розроблений гарвардським професором К. Дойчем. З позицій вченого, політична система ніколи не набуває стану рівноваги, але динамічна, потребує постійних зусиль управління та координації щодо погодження різних інтересів, досягнення певних цілей тощо. Такий метод стає в нагоді у сполученні з інформаціологічним, який в свою чергу, є базовим у дослідженні державної інформаційної політики, інформаційних відносин, інформаційної інфраструктури, інформаційного розвитку, інформаційної безпеки, інформаційно-політичного простору та особливостей становлення інформаційного суспільства в Україні.

Вже у дослідженнях численних науковців (Н. Волковський, С. Жук, О. Картунов, А. Кузьменко, В. Ліпкан, О. Литвиненко, І. Лук'янець, О. Маруховський, В. Петрик, Г. Почепцов, М. Присяжнюк, А. Рось, В. Толубко, М. Требін та ін.) термін «інформаційне суспільство» став зручним інструментом позначення характеристик особливого виду постіндустріального суспільства, в якості основної умови формування якого вчені вбачали розвиток потужних і високотехнологічних глобальних інформаційних мереж. Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, значні наукові напрацювання у цій сфері, а також відчутні суспільно-політичні імпульси, що їх надали інформаційні технології, зрештою, призвели до підписання урядами «великої сімки» (G-7) загальних принципів і цілей побудови глобального інформаційного суспільства, відображених в Окінавській хартії (Японія, 2000 р.) [6].

Метою нашої статті є обґрунтування сутності та значимості інформаційних потоків в умовах сучасних суспільно-політичних викликів та загроз. Дійсно, особлива увага у сучасних дослідженнях приділяється проблемам трансформації інформаційного суспільства, ролі комунікативних процесів у його становлення, віртуалізації політичного простору, медіавпливам на політичну свідомість громадян, розширення арсеналу методів інформаційної

війни тощо. Разом з тим, питання інформаційних потоків як фактору впливу та трансформації політичного простору залишається відкритим.

У цілому, визначення інформаційного суспільства можна звести до того, що це суспільство, яке базується на інформації, її виробленні та обміні як самостійного продукту життєдіяльності. У такому соціумі інформація, знання та технологічні системи, які детермінують інформаційну революцію, виступають основними показниками ефективності й зростання. Під інформаційним суспільством потрібно розуміти сучасне суспільство з високим рівнем розвитку інформаційної культури (створення, переробки та використання інформації), яке характеризується: здатністю якісно продукувати всю необхідну для життєдіяльності суспільства інформацію; наявністю розвиненої інформаційної інфраструктури; високим рівнем доступу всіх членів суспільства до необхідної інформації; великою часткою працездатного населення, що працює в інформаційному секторі економіки [1]. Інформаційне суспільство характеризується визнанням інформації одним із найважливіших суспільних ресурсів, а інформаційного сектору економіки – одним із найвагоміших видів суспільної діяльності, який створює інформаційно-комунікаційну базу для формування глобального інформаційного суспільства та розвитку науково-технічного, соціально-економічного й освітньо-культурного прогресу.

Світове наукове середовище перебуває у активній дискусії щодо ідеологічних аспектів становлення інформаційного суспільства як такого, і не тільки у контексті формування «глобального села», а й через призму формування глобального уряду, електронної демократії, нав'язуваних країнами «золотого мільярда» своїх ідеологем та цінностей країнам світової периферії. В інформаційній та культурній сферах все більше проявляються наслідки ідеології медіа-імперіалізму, що відображаються й на якості каналів та потоків обміну важливими відомостями. З цієї точки зору інформаційно-комунікаційна діяльність, керована інтересами транснаціональних корпорацій, призводить до негативних системних явищ в суспільно-політичній, інформаційно-культурній сферах у світовому масштабі. Разом з тим, однозначність і передбачуваність ідеологічних ефектів медіа-імперіалізму залишається спірним питанням.

Сьогодні також ведеться мова про творення деякого нового, глобального, пов'язаного з Інтернетом суспільства, що стоятиме понад традиційними місцевими спільнотами, які здебільшого гірше забезпечені – як матеріальними засобами, так і освітою, засобам комунікації й навіть достатнім розумом і досвідом, щоб оцінити характер наявної в Інтернеті інформації. Ця глобальна культура, – пише Е. Дайсон, – можливо ображатиме почуття багатьох людей з «антиглобалістичними» настроями, проте міцнітиме і зростатиме пропорційно збільшенню населення земної кулі [2, с. 67]. Разом з тим, на думку окремих вчених, реальними наслідками розвитку інформаційного суспільства на базі новітніх технологій зв'язку є не стільки створення глобального світу, скільки фіксування елітарного характеру нинішньої глобалізації. Відтак Інтернет не тільки стає технологічною основою нового суспільства, а й перетворюється на певний освітній, майновий, мовний, технологічний бар'єр. Хоча сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій призвів до того, що нині для користування Інтернетом зовсім не обов'язково мати комп'ютер, оскільки можна отримувати інформацію із «світової павутини» через мобільний телефонний зв'язок та систему кабельного чи супутникового телебачення з використанням відносно недорогих телевізійних приставок.

Принципово нові обставини обміну важливими інформаційними повідомленнями позначаються не лише на особливостях соціально-політичної комунікації на рівні мас-медіа – індивід – група – суспільство – держава – мас-медіа, а й на усіх сферах міжлюдських та міжнародних відносин. Характерною ознакою глобального інформаційного суспільства є запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяють становленню єдиного світопорядку. Ще в недалекому минулому традиційні види засобів масової комунікації (аудіомовлення, наземне телебачення та радіомовлення, кіно, друковані мас-медіа) в наш час суттєво розвинулись, до них додалися технологічно нові. Важливими

інформаційними потоками сьогодні є телебачення високої чіткості зображення, супутникове, кабельне телебачення, мережі мульти-медіа з удосконаленим програмним забезпеченням, новітні цифрові медіа. Засоби міжперсональної комунікації (мобільний телефон, факс, телефакс) стають не лише загальнодоступними, але й прозорими для втручання ззовні, більше того – зачисляються до мас-медіа. Комп'ютеризація більшості галузей життя, супутниковий, оптико-електронний, факс-модемний зв'язки значно видозмінили – часом деформували, а іноді й розвинули – потоки інформації.

Інформаційне суспільство та його функціонування в умовах значних суспільно-політичних перетворень характеризується переглядом інфраструктури зв'язків. Базовою основою сучасного етапу суспільно-політичного розвитку є структури, які поєднують в собі програмно-технологічні та програмно-технічні можливості текстового, звукового, графічного, мультиплікаційного і відеовідтворення інформації. Такі структури найповніше представлені у вигляді комп'ютерних мультимедіа. Про активне впровадження мультимедійних інформаційно-комунікаційних технологій на основі елементів та ресурсів надсучасної інформаційної інфраструктури у політиці, економіці, культурно-освітньому просторі свідчить поява масштабних інформаційних супермагістралей (інтегральних сукупностей глобальних, міжнародних, національних і локальних мереж супутникової, кабельної та наземної комунікації). Елементи інформаційної інфраструктури, що визначають можливості політико-владної інтеракції, громадського моніторингу та державного управління, включають електроніку, комп'ютери з мультимедіа-додатками, бази даних, флеш-носії, лазерні диски тощо. Вагомими для суспільно-політичного розвитку є й ресурси інформаційної інфраструктури, до яких зазвичай зачисляють інтерактивне програмування, інтерактивне телебачення, відео-ігри, мобільний зв'язок та багато інших сучасних технологій глобальної інформаційної сфери суспільства.

У такому розмаїтті можливостей та потоків інформаційного суспільства, важливим завданням сьогодення, особливо в умовах перехідної політичної динаміки та її кризових проявів, вважаємо подолання існуючої загрози т. зв. інформаційного блокування, інформаційних воєн, інформаційного відставання. Останнє у сучасній науковій літературі визначається як розрив між країнами з різним ступенем економічного розвитку і соціального забезпечення, що породжує нерівність у використанні інформаційно-комунікативних технологій та інформаційного сервісу. На позначення відповідних проблем використовують категорії «інформаційна нерівність» (пов'язана з нерівномірним доступом до інформації, економічними та технологічними чинниками забезпечення доступу тих або інших користувачів до інформаційних ресурсів, рівнем освіти в державі, турботою про виховання адаптованої до сучасних вимог, конкурентоздатної молоді) та «цифрова нерівність» (пов'язана з доступом до цифрових віртуальних джерел інформації) [7, с. 272-273].

Поняття інформаційного потоку часто сприймається як усталене й таке, що не потребує додаткових пояснень. Разом з тим, політологи звертають нашу увагу на такі можливості його інтерпретації:

- цілеспрямований рух інформації з усіх сегментів суспільної сфери, який здійснюється усіма наявними інформаційно-комунікативними каналами від джерел до споживачів інформації (широке розуміння). До комунікаційних каналів у даному плані зараховують: мас-медіа, нові інформаційні технології, спортивні, політичні, економічні, культурні, освітні обміни, туризм, міграцію, персональні контакти тощо;

- цілеспрямований рух інформації, яка надходить насамперед медійними (відео-аудіальними і пресовими) і телекомунікаційними (зв'язок, комп'ютерні інформаційні системи та ін.) каналами комунікації (вужке розуміння) [1, с. 43].

Інформаційні потоки мають багаторівневу структуру поширення. Вони виявляються на індивідуальному, груповому, інституціональному, міждержавному рівнях, позначаються на межах та особливостях ідентичності, соціальної мобілізації, політичної участі і т. д. Наші оцінки, емоції, судження, культура, освіта, зайнятість і дозвілля значною мірою залежать від якості й ефективності інформаційних потоків. Цілеспрямований вплив інформаційних

потоків сприяє здійсненню змін у природі та ресурсах влади, ідеологемах та цінностях, сприйнятті (індивідуумів, соціальних груп, суспільств), національних та міжнародних системах. Політика, економіка, релігія також нині немислимі без налагоджених мереж взаємозв'язку. Можливості пошуку консенсусу, культура толерантності, співробітництва та залагодження конфліктів – усі ці базові основи сучасного демократичного співжиття будуються на відпрацьованих та динамічних інформаційних потоках.

Ефект інформаційного потоку нерідко складно передбачити чи змодельовати. Приміром, потоки інформації «сенсаційного» характеру створюють і підтримують рівень постійної напруги і страху у суспільстві. Часом саме надмір, переповнення інформаційних потоків сприяє поширенню байдужості, апатії людей, розвиває політичний абсентеїзм у суспільстві. Натомість зважені методики подання інформації створюють необхідний ефект мобілізації та активності населення на шляху демократичних перетворень та нагальних суспільно-політичних реформ.

Глобальна система безпеки, а також національна стратегія розвитку з метою забезпечення своєї цілісності і керованості потребує здійснення відповідних заходів із самоорганізації та самоуправління інформаційного суспільства. У цьому зв'язку політична, духовно-інтелектуальна, соціально-економічна системи глобального суспільства, яке активно формується на базі структур та мереж інформаційного суспільства, повинні динамічно реагувати на зміни внутрішнього й зовнішнього характеру. У такому світлі слід розуміти, що інформаційні потоки є своєрідним комунікаційним полем сучасного глобального й локального суспільно-політичного життя, що поєднує усі елементи суспільної сфери (політичні, економічні, духовні) та структурує відповідну суспільну (політичну, економічну, духовну) динаміку.

Управління інформаційними потоками означає наявність реальної влади, що може реалізовуватися через спеціалізовані засоби передавання інформації, які забезпечують єдність волі, цілісність і цілеспрямованість дій великої кількості людей і називаються мас-медіа. Відомо, що свобода мас-медіа є надважливою умовою не лише для волевиявлення людьми своїх думок і прагнень. Без її реалізації, як стверджує Дж. Кін, годі й говорити про побудову громадянського суспільства, гарантування конституційності демократичного ладу [3, с. 102]. При цьому поширені такі базові доктрини свободи засобів масової інформації: західноєвропейська, північноамериканська та авторитарна [4, с. 56]. Діяльність мас-медіа у структурі інформаційних потоків значною мірою свідчить про механізми функціонування демократії у державі, вплив влади та бізнесу на інформаційний простір, рівень освіти та громадянської відомості населення, міру згуртованості та інтеграції суспільства, можливості інноваційних впроваджень та інвестиційних капіталовкладень. Прозорий процес отримання, добору, інтерпретації та розповсюдження інформації – нині беззаперечний привілей та ознака демократичного суспільно-політичного розвитку. Реалії антитерористичної операції, окупації, кризових соціально-економічних подій зобов'язують кожного у сучасній Україні дбати про інформаційну безпеку і здоров'я, зважати на культуру обміну важливими повідомленнями, моніторити стан і перспективи інформаційного простору.

Сучасні інформаційно-комунікаційні реалії вимагають посилення ролі протидії держав-націй і національних моделей громадянського суспільства авторитарним тенденціям глобальної держави і глобального уряду та здійснення реального захисту національної соціокультурної системи, зокрема, національної системи соціальних комунікацій [8]. Водночас, формування глобального інформаційного суспільства створює об'єктивні умови для розбудови глобальної держави та глобального громадянського суспільства, які дедалі більше впливають на розвиток держав-націй, дієвих моделей громадянського суспільства, нових форм соціальної комунікації, регіональної інтеграції. Про глобалізацію інфосфери, тобто становлення світового інформаційного простору свідчить постійне зменшення можливостей держав ізолювати свої національні інформпростори, контролювати потоки інформації, які надходять ззовні чи витікають зсередини країни. Процеси глобалізації та

інтеграції світового простору створюють особливі умови, необхідні для політичного розвитку чи протистояння, пов'язуючи цілий планетарний простір у єдину взаємозалежну структурно-функціональну систему. Тому які б зміни, у якій би сфері життя (соціально-політичній, економічній, культурно-ідеологічній чи ін.), у якому б не було куточку світу не відбулися – саме надсучасні інформаційні потоки визначають їх зворотній вплив та розвиток для інших регіонів та країн.

На хід політичних перетворень, політичну свідомість та поведінку громадян сучасної України впливають багато факторів, серед яких економічні, соціальні, культурні, традиції, стереотипи, зразки поведінки, політичні орієнтації тощо. Одним з таких факторів, який впливає на форму, зміст та особливості політичного життя суспільства є, безумовно, джерела інформаційного впливу. Особливу роль у зв'язку із посиленням інформаційної складової сучасного цивілізаційного розвитку займають комунікаційні процеси і система інформаційних потоків і каналів. Інформаційні впливи стали сьогодні одним із основних інструментів політики, здійснюють вплив на можливості кожної окремої людини як громадянина. З одного боку, вони можуть сприяти формуванню консолідованого інтегрованого суспільства, демократичного типу політичної системи, з іншого – в можливі негативні ефекти, інформаційної агресії, що посилюватимуть фрагментованість та конфліктогенність, нестабільність політичного життя українського суспільства. Інформаційні потоки здатні внести зміни у культуру, духовність і моральний стан людей. Тому в сучасних умовах Україна нагально потребує демократизації і якісної трансформації системи інформаційних потоків, відповідального ставлення до них, напрацювання стратегії й тактики випрацювання основ культури інформаційної діяльності, як у середовищі широких народних мас, так і елітарних суспільних колах. Всі ці процеси надають дослідженню сутності й ролі інформаційних потоків у політичному житті суспільства не абстрактно-теоретичного, а стратегічного значення, а також потребують подальших аналітичних розвідок, що виявлятимуть особливості політичних перетворень в Україні в умовах розгортання сучасної глобальної інформаційної цивілізації.

Використана література:

1. Бебик В. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікація [Текст] / В. Бебик // Інформація і право. — 2011. — № 1. — С. 41-49.
2. Дайсон Е. Життя за доби інтернету: Release 2.1 [Текст] / Е. Дайсон ; пер. з англ. : П. Тарашук. — Київ : Альтернативи, 2002. — 343 с.
3. Кін Дж. Мас-медія і демократія [Текст] / Дж. Кін. — К. : К.І.С., 1999. — 134 с.
4. Лалл Дж. Мас-медія, комунікація, культура: глобальний підхід [Текст] / Дж. Лалл. — К. : К.І.С., 2002. — 264 с.
5. Лисенко В. М. Інформаційне суспільство як теорія та практика сучасності [Електронний ресурс] / В. М. Лисенко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. — 2007. — № 2 (20). — Ч. 1. — С. 23-26. — Режим доступу: novyn.kpi.ua/2007-2-1/04_Lisenco.pdf. — Назва з екрану.
6. Окинавская хартия глобального информационного общества (Окинава, 22 июля 2000 года) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_163 — Назва з екрану.
7. Політологія [Текст] : навч. енцикл. словник довідник для студ. ВНЗ I-IV рівн. акред. / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. — Львів : «Новий Світ — 2000», 2014. — 779 с.
8. Приходько О. С чого починається інформаційне общество? [Текст] / О. Приходько // Зеркало недели. — 2006. — № 47. — С. 11.

Цимбал И. В., Скрипка А. А., Жовтун А. А. Информационные потоки в условиях современных социально-политических изменений

Проведен анализ понятия «информационный поток», его связи со смежными проблемами государственной информационной политики в Украине. Среди характерных признаков современного информационного общества рассматриваются новейшие информационно-коммуникационные технологии, что в значительной мере определяют особенности политических отношений и процессов. Информационные потоки возникают как весомые факторы общественно-политических преобразований и трансформации политического пространства. Утверждается, что возможности консенсуса, культура толерантности, сотрудничества и разрешения конфликтов – все эти базовые основы современного демократичного общества строятся на отработанных и динамических информационных потоках.

Ключевые слова: информационные потоки, общественно-политические изменения, информационное общество, информационная политика, коммуникационные технологии в политике.

Tsymbal I., Skrypka A., Zhovtyn A. Information flows in today's social and political changes

The concept of «information flow», its relationship to adjacent categories of state information policy, information relations, information infrastructure, information development, information security, information and political space and the features of information society in Ukraine are comprehended. Among the characteristic features of the modern information society considered new information and communication technologies, largely determine the characteristics of the political relations and processes. Information flows are seen as important factors of social and political change and transformation of political space. It is alleged that the possibility of finding consensus culture of tolerance, cooperation and resolve conflicts – all these basic fundamentals of democratic coexistence built on waste and dynamic information flows.

Keywords: information flows, social and political changes, the information society, information policy, ICT policy.